

*Vanden miraculen die onse Here dede an Olivier van Castillen om
sijn ghetrouwicheit, ende hoe dat beyde sijn kinderen die
hi ghedoot hadde, weder om levende worden.*

Capittel .LXIX. ¹

Olyvier peynsde in hem selven dattet een jammerlijc dinc soude wesen beide sijn kinderen onthoefte te sien leggen, ende daer om ghinc hi in die camer dair si lagen, om dat hise leggen soude in een stede daermense niet vinden en soude [moghen] ² te dien eynde ³ op dat die tidinge daer of nemmermeer uut en quame. ⁴ Ende dit woude hi doen eer hi wech reysen soude. ⁵ Ende als hi dat decsel op geslegen had, ende hi die vensteren open dede om bet te besien, die w[e]lcke ⁶ toe gesloten waren, so quam hi ten bedde waert aen, die tranen in sijn ogen hebbende, ende dat ghesichte ⁷ op sijn kinderen werpende, doe sach hi dat si noch levende waren, ende si lagen ende speelden tegen malcanderen. ⁸

Als Olivier dit mirakel sach, soe besloet hem sijn herte ⁹ van groter bliscap, ende hi viel neder ¹⁰ in onmacht. ¹¹ Ende als hi weder op ge-[i3va]staen was, nam hise in sijn armen, ende hi cussede[se] ¹² also

1. ¶ Des grans miracles que nostre seigneur fist a oliuier de castille pour sa loyaulte en resuscitant ses enfans quil auoit occis Le .lxix. chapitre

2. [moghen] ontbreekt in Homburch [1510] — aangevuld naar Jan van Ghelen 1576.

3. te dien eynde op dat: met de bedoeling dat

4. O[Li]uier se pensa que ce seroit chose inhum[a]ine que de veoir ses deux enfans decollez pource sen alla en la chambre la ou il estoient pour les vouloir mettre en vng lieu ou on ne les sceut trouuer affin que iamais nen fut nouvelle

5. Et ce vouloit il faire deuant son partement

6. Homburch [1510]: wlcke

7. dat ghesichte: zijn blik

8. Et quant il eut haulce la couuert[ur]e il ouurit la fenestre qui estoit close pour plus a plain veoir puis vint vers ses enfans les larmes aux yeulx et en iettant sa veue sus eulx il apperceut quilz auoient vie et seiouoient lung a laultre.

9. soe besloet hem sijn herte: greep het hem zo sterk aan

10. Jan van Ghelen 1576: ter aerden — wat dichtter bij de Franse brontekst staat.

11. Quant oliuier vit ce miracle la ioye quil eut luy serra si fort le cueur [g5r] quil cheut pasme en la terre

12. Homburch [1510]: cussede — Jan van Ghelen 1576: custese

seer dat hi hem niet versaden en mochte van cussen. ¹³ Daer na seide hi: “O, grondelose macht van Gode, die geen mensche begripen [en] ¹⁴ mach, ic love ende dancke Di vanden doechden die Ghi aen mi, arme sondige mensch, doet, Dijn barmherticheit op mi betonende!” ¹⁵

Met dien nam hy sijn twee kinderen in sijn armen ende bewantse in een slaepplaken al bebloet, ende den eersten mensche die hi vant dat was sijn gheselle Artus, tot welcken hi seide: “Lieve broeder, weest verblijt. ¹⁶ Gaet totten coninc ende doet soe veel dat hi my volghe tot in die kercke, ende des ghelijcx segt oec minen wyve ende alle die ghene vanden hove die ghi vinden moecht!” ¹⁷

Ende mit dat Olivier dit seide, so ghinc hi voren hene alleen lancx die straten in alsulcke state als hi was. ¹⁸ Ende als hi in die grote kercke quam, so beval hi datmen alle die clocken luden soude om dat alle manieren van volcke daer comen soude[n]. ¹⁹ Ende hi clam seer hoge om dat hi van alle menschen ende aen allen siden gehoert soude wesen. ²⁰ Ende als hi sach dat die coninc ghecomen was ende dat die kercke al vol volcs was, so began hi te spreken in deser manieren: “O, alder edelste coninc van Engelant, ghi hebt uwe dochter ghehuwet an eenen onbekenden man, ende nie en gaf ic u mijn maechscap oft afcoemste te kennen. ²¹ Nochtans moget ghi wel dencken, al en sijn

13. et quant il fut releue il les commença a embrasser et baiser si fort quil ne sen pouoit saouller

14. [en] ontbreekt in Homburch [1510] — aangevuld naar Jan van Ghelen 1576.

15. Puis commença a dire O tresinnumerable puissance de dieu que nul homme ne peut comprendre ie te rens graces et mercys des biens que a moy poure pecheur indigent tu fais en demonstrent ta misericorde

16. Il prist ses deux enfans entre ses bras et les enueloppa du linceul tout sanglant Et le premier quil trouua ce fut son loyal compaignon Artus auquel il dist Frere esioys toy.

17. va veoir le roy et fais tant quil me suyue en leglise la ou ie voys Pareillement ma femme et tous ceulx de la court que tu pourras trouuer

18. Lors passa Oliuier et alla tout seul au long des rues de la ville en tel estat quil estoit

19. Et tant quil vint en la grant eglise ou il commanda que toutes les cloches fussent sonnees affin que toutes manieres de gens venissent. — Homburch [1510]: soude — in het Hollands werd de slot-n niet of nauwelijks uitgesproken, met als gevolg dat hij vaak ook niet geschreven werd — aangevuld naar Jan van Ghelen 1576.

20. Il monta hault pour estre oy de toutes gens et de toutes pars

21. Et adonc il commença a dire quant il vist que le roy estoit venu et que leglise estoit toute plaine de gens Trespuissant roy dangleterre tu as mariee ta fille a vng homme incogneu. car tu scays que ma parente ne te donnay oncques a cognoistre

mijn zeden niet so hoge dragende noch volmaect als si behoren te wesen, dattet niet en coemt uut minen geslachte, want mijn vader was een coninc ende mijn moeder coninginne, ende op deser tijt ben ic een coninc van Castillen. ²² Mer nie sijnt die doot van mijnen vader ende dattet conincrijc op mi gheerft is, en heb ic daer niet gheweest. ²³ Mer minen wille is nu op deser [i3vb] tijt daer te trecken ende mi coninc te doen croneren ende mijn wijf coninginne. ²⁴ Daer om bid ic u, edele coninc, alst daer toe coemt, dat ghi mi ende uwer dochter die eere doen wilt dat ghi ons geselschap houden wilt. ²⁵ Het is wel redene dat icker mit meer geselscaps in reyse dan doe ic daer uutschiet, want mijn wech reisen was alleen om seker saken die mi daer toe beroerende waren. ²⁶ Nochtans so had ic oerlof genomen van desen alre vroemsten [ende moghende] ²⁷ coninc van Algarben ende mijnen ghetrouwen geselle Artus, dien ghi daer siet, want ic liet hem eenen brief, in den welcken dat ic hem badt, waert dat hi sage dattet water van eenre fyolen die ic hem gelaten hadde, sijn verwe begonste te veranderen, dat hi dan grote naersticheit soude doen om na mi te vernemen, want ic soude dan sijn bijstant ende hulpe wel [behoeven ende] ²⁸ van node hebben. ²⁹ Ende hi en heeft oec dat niet vergeten, want hi besachse also dicwijl dat hi ten laetsten sach dat dat water

22. touteffoys penses se mes meurs et mes conditions ne sont si haultaines et si vertueuses quelles deueroyent estre quil ne procede pas de ma lignie la quelle est royalle. car ie suis filz de roy et de royne. et au present roy de castille.

23. Mais oncques puis le trespas de mon cher seigneur que le royaulme mest escheu ie ny fus iamais

24. Mais ma volunte est a present de y aller et de moy faire couronner roy et ma femme royne

25. Pour ce vous pry noble roy que quant la viendra vous me faces cest honneur et a vostre fille que vous nous tenes compagnie.

26. cest raison que ie y voyse a plus de gens que ie nen party. mon partement fut seul pour certaines causes qui a ce me mouuoient — beroerende waren: aanzetten

27. [ende moghende] ontbreekt in Homburch [1510] — aangevuld naar Jan van Ghelen 1576.

28. [behoeven ende] ontbreekt in Homburch [1510] — aangevuld naar Jan van Ghelen 1576.

29. Nonobstant iauoye pris conge de ce tresuailant et puissant roy dalgarbe et mon loyal compaignon artus que veez la le luy laissay vnes lettres par lesquelles ie luy pryoye que sil veoit leaue dune fiolle (que ie luy auoye lissee) changer sa couleur. quil se mist en enqueste apres moy Car iauoye besoing et mestier de aide

vander fyole verandert was, en dat was op die selve ure als ic in Yerland ghevangen wort. ³⁰ Ende als hi dat mercte ende aensach, die een coninc is seer ontsien ³¹ [ende gheobideert] ³² ende oec mede regent van Castillen ende mijn wedercoemst verbeidende, so begaf ³³ hi ende liet achter landen, [possessien] ³⁴ ende heerscappien ende alle ander dingen om minen wille, ende aldus stelde hi hem selven te wege alleen sonder enich ander gheselschap, ende hi beloefde Gode dat hi nimmermeer rusten en soude totter tijt toe dat hi warachtich tidinge ende niemare van mi vernomen soude hebben.” ³⁵

30. Il ne loublia pas Car il y regarda tant quil la vist changee. et ce fut lheure de ma prise en irlande

31. ontsien [ende gheobideert]: gevreesd en gehoorzaamd

32. [ende gheobideert] ontbreekt in Homburch [1510] — aangevuld naar Jan van Ghelen 1576.

33. begaf hi: deed hij afstand van

34. [possessien] ontbreekt in Homburch [1510] — aangevuld naar Jan van Ghelen 1576.

35. Quant il apperceust (luy qui est roy crain[t] et obey et auecques ce regent de castille En attendant mon retour) il abandonna terres possessions et seignories et toutes aultres choses pour lamour de moy Puys seul sans compagnie se mist a chemin Et voua a dieu que iamais narresteroit iusques ad ce quil heust nouvelles de moy.

Omer na begolte oliuier te vertelle
 die auenture die art? ghebuert wa
 ren indē ioreeste en tot anderē plaetsen
 En hoe d; art? alleē beuochte hadde de
 coninc vā verlāt mit hē vierd in wiens
 vangnisse dat oliuier gheuangē was
 in sulcher wij s d; hi met crachte vā wa
 penē v wonne had en sijn volc vslagen
 Daer na seide hi die materie slutede en
 vvolgende. Sidē middele vā minē ghe
 selle art? was ic vlost vand vangnisse
 daer ic nēmermeer wt ghecomē en sou
 de hebbē. En in lone vā al deser doecht
 so vrac ic hē eē been. v vilt gebuert dat
 hē toegetomē is eē grote siecte waer of
 dat hi noch siec was en het en sijn noch
 geen vier vīe geledē. En om dat ic seer
 begeerde te wete in wat maniere dat ic
 hē ghesontheit soude mogen vweruē.
 So quā mi te vore in eē drome. So wie
 hē te druckē gauē vādē bloede vā ij. on
 nosel kiōkēs eē knechtē en eē meyskē
 te samē gemenget. dat hi dā ter stōt ge
 sontheit vcrigē soude. En ald? ghebuer
 der dat ic bi begeerte die ic had om hē te
 genesen bepde mij kinderē gedoot heb
 mit desen swaerde o hē gesonthe; te ver

crige die welcke hi nu heet. waer bi d;
 ic gode loue en dāchte. Mer na dat ic hē
 genesen sach so nā ic in mi seluē op d; ic
 ewelic vte lāde treckē wilde o de moert
 die ic gedaen had. En eer ic wech reisē
 soude so quā ic wed in die camer o mijn
 dode kinderē te siē. die welcke bidē wil
 le en hēnade ons herē die sijn gracie en
 barmhertich; op mi arme sondige mē
 sche heeft latē d alē heb ic leuēde geuon
 dē en tegen malcāderē spelēde. Daer o
 ghi vaders en moeds die kinderē hebt
 dēer wat medelidē dat ic had als ic mij
 kinderē dode en wat bliscap dat ic had
 als ic le wed om leuēde sach. Doē nadi
 hi die ij. kinderē en hi toendese beide ge
 wondē in een slaepplaken dat al bebloet
 was vā hare bloede. waer bi d; alle die
 ghene die daer warē met medelijdē en
 compassie beuangē wordē. also dat mē
 vandē suchte en scerpinge die si deden
 dē donre niet ghehoert en soude hebbē.
 Die coninc screide vā bliscap en groot
 iammer. Die scone helena die haer kin
 derē sach al hadde si alle die werlt daer
 mede mogē winnē. so en mocht si haer
 niet onthoudē en si viel ter aerde in on